

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΕΒΔΟΜΟ ΤΜΗΜΑ**

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 29 Σεπτεμβρίου 2025, με την εξής σύνθεση: Μαρία Βλαχάκη, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Εβδόμου Τμήματος, Ιωάννα Ρούλια και Ιωάννης Καλακίκος, Σύμβουλοι, Ιωάννης Νταλαχάνης και Ελευθερία Πρασιανάκη, Πάρεδροι, που μετέχουν με συμβουλευτική γνώμη.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε ο Αντεπίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Ιωάννης Κάρκαλης, ο οποίος αναπληρώνει νομίμως τον κωλυόμενο Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας.

Γραμματέας: Γεωργία Τζένου, Προϊσταμένη της Γραμματείας του Τμήματος.

Για να δικάσει την από 13.8.2025 (Α.Β.Δ. .... /13.8.2025) προσφυγή της εταιρείας με την επωνυμία «Ελληνική Εταιρία Συμμετοχών και Περιουσίας Α.Ε.», όπως εκπροσωπείται νομίμως, η οποία εδρεύει στην Αθήνα (οδός ..... , Τ.Κ. ....) και παραστάθηκε διά των πληρεξουσίων δικηγόρων της Αναστασίου - Ευγένιου Χριστοφιλόπουλου (Α.Μ./Δ.Σ.Α. ....) και Ναυσικάς Γούντζα (Α.Μ./Δ.Σ.Α. ....).

Με την ως άνω προσφυγή ζητείται η ανάκληση της 224/2025 Πράξης του ΣΤ' Κλιμακίου (Γ' Διακοπών) του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Το Ελληνικό Δημόσιο, όπως εκπροσωπείται νομίμως από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, παραστάθηκε διά δηλώσεως του άρθρου 231 παρ. 1 του ν. 4700/2020 του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Δημητρίου Τοπαλίδη.

Κατά της ως άνω προσφεύγουσας και υπέρ του κύρους της προσβαλλόμενης Πράξης παρεμβαίνει, με το από 22.9.2025 οικείο δικόγραφο, η εταιρεία με την επωνυμία «.....ΑΕ» και τον διακριτικό τίτλο «.....», όπως νομίμως εκπροσωπείται, η οποία εδρεύει στο Νέο Ψυχικό Αττικής (οδός .....) και δεν παραστάθηκε.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τους πληρεξουσίου δικηγόρους της προσφεύγουσας, οι οποίοι, αφού αναφέρθηκαν στο δικόγραφο της προσφυγής, το περιεχόμενο του οποίου ανέπτυξαν και προφορικά στο ακροατήριο, ζήτησαν την παραδοχή αυτής. Και

Τον Αντεπίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε την απόρριψη της προσφυγής.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε τηλεδιάσκεψη κατ' εφαρμογή του άρθρου 295 παρ. 2 της Δικονομίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Αφού άκουσε την εισήγηση της Συμβούλου Ιωάννας Ρούλια

**Μελέτησε τα στοιχεία του φακέλου
Σκέφθηκε σύμφωνα με τον νόμο και
αποφάσισε τα ακόλουθα:**

1. Για την άσκηση της υπό κρίση προσφυγής δεν απαιτείται η καταβολή παραβόλου (βλ. άρθρα 308 παρ. 3, 335 παρ. 1 και 336 παρ. 1 του ν. 4700/2020 «Ενιαίο κείμενο Δικονομίας για το Ελεγκτικό Συνέδριο, ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο για τον προσυμβατικό έλεγχο (...)», Α' 127, σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 παρ. 13 του ν. 3986/2011, Α' 152, και 206 του ν. 4389/2016, Α' 94, καθώς και ΕλΣυν Ολ. 1638/2020, σκ. 5).

2. Με την ως άνω προσφυγή, όπως αυτή αναπτύσσεται με τα νομίμως κατατεθέντα στις 22.9.2022 και στις 26.9.2025 υπομνήματα, ζητείται η ανάκληση της 224/2025 Πράξης του ΣΤ' Κλιμακίου (Γ' Διακοπών) του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την οποία κρίθηκε ότι κωλύεται η υπογραφή του υποβληθέντος προς έλεγχο σχεδίου σύμβασης μεταξύ του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας και της εταιρείας ..... για την ανάθεση της προμήθειας με τίτλο «Προμήθεια είκοσι πέντε (25) Αμφιβίων Μονοκινητήριων Αεροσκαφών Πυρόσβεσης για τα νησιωτικά συμπλέγματα», προϋπολογισθείσας δαπάνης 154.858.600 ευρώ, απαλλασσομένης από ΦΠΑ, και συμβατικής αξίας 154.858.600 ευρώ, με διενεργούσα αρχή της οικείας διαδικασίας ανάθεσης την εταιρεία με την επωνυμία «Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου Α.Ε.» (ΤΑΠΙΕΔ), και ήδη την καθολική διάδοχο αυτής εταιρεία «Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας Α.Ε.» (ΕΕΣΥΠ).

3. Η ως άνω προσφυγή έχει ασκηθεί εμπροθέσμως και νομοτύπως και, συνεπώς, πρέπει να γίνει τυπικά δεκτή και να κριθεί περαιτέρω ως προς τη βασιμότητα των προβαλλομένων με αυτή λόγων.

4. Κατά την έννοια των διατάξεων των άρθρων 41, 328 παρ. 3 και 336 παρ. 1 του ν. 4700/2020, η άσκηση παρέμβασης στη δίκη επί προσφυγής ανάκλησης είναι παραδεκτή μόνο εφόσον ο παρεμβαίνων έχει προσωπικό, άμεσο και ενεστώδες έννομο συμφέρον για την ανάκληση της προσβαλλόμενης Πράξης με την οποία ελέγχθηκε προσυμβατικά η οικεία διαγωνιστική διαδικασία, το οποίο συνίσταται στο ότι η παρέμβαση μπορεί κατ' αποτέλεσμα να ωφελήσει τον διάδικο που την άσκησε λόγω των εννόμων συνεπειών που θα προκαλέσει η ανάκληση της Πράξης αυτής. Συνεπώς, οι συμμετέχοντες σε δημόσιο διαγωνισμό που δεν είναι οι αντισυμβαλλόμενοι της αναθέτουσας αρχής, είτε διότι η προσφορά τους απορρίφθηκε σε κάποιο στάδιο του διαγωνισμού είτε διότι κατατάχθηκαν σε σειρά μειοδοσίας επόμενη της πρώτης και δεν κηρύχθηκαν ανάδοχοι, στερούνται εννόμου συμφέροντος να ασκήσουν παρέμβαση υπέρ του

κύρους της ως άνω προσβαλλόμενης Πράξης, καθόσον η τυχόν ευδοκίμηση της παρέμβασής τους, κατόπιν της απόρριψης της προσφυγής για την ανάκληση της Πράξης αυτής, δεν συνεπάγεται ευθέως την άμεση ευμενή μεταβολή της νομικής ή πραγματικής κατάστασής τους, αφού δεν οδηγεί οπωσδήποτε στην κατακύρωση του αποτελέσματος του ελεγχόμενου διαγωνισμού σε αυτούς. Η άποψη αυτή είναι σύμφωνη με τη φύση και τον σκοπό της διαδικασίας του προληπτικού ελέγχου των δημοσίων συμβάσεων από το Ελεγκτικό Συνέδριο, κατά την οποία εξετάζεται αποκλειστικώς και μόνο η νομιμότητα της συναλλακτικής δράσης της Διοίκησης προς αποτροπή σύναψης παράνομων συμβάσεων και δεν επιλύονται διαφορές μεταξύ των διοικουμένων και της Διοίκησης καθ' υποκατάσταση άλλων δικαστηρίων στον έλεγχο που αυτά ασκούν στη διαδικασία σύναψης των ως άνω συμβάσεων μετά την άσκηση ενδίκου βοηθήματος ενώπιόν τους (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1205/2024, σκ. 5, 1101/2023, σκ. 4, Έβδ. Τμ. 535/2025, σκ. 3, 1138/2021, σκ. 3.2).

5. Σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά ανωτέρω, η ασκηθείσα από την εταιρεία ..... παρέμβαση κατά της υπό κρίση προσφυγής και υπέρ του κύρους της προσβαλλόμενης Πράξης πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη. Και τούτο διότι πέραν του ότι, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 34 παρ. 1 του ν. 4700/2020, το οποίο εφαρμόζεται στην εκδίκαση των διαφορών από τον προσυμβατικό έλεγχο σύμφωνα με το άρθρο 336 παρ. 1 του ίδιου νόμου, το δικόγραφο της ως άνω παρέμβασης υπογράφεται από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο της παρεμβαίνουσας και όχι από δικαστικό πληρεξούσιο, η παρεμβαίνουσα δεν έχει έννομο συμφέρον για την άσκησή της, καθόσον η ευδοκίμηση αυτής, κατόπιν της τυχόν απόρριψης της υπό κρίση προσφυγής που θα έχει ως συνέπεια τη μη σύναψη της ελεγχόμενης σύμβασης με τον αναδειχθέντα στον ελεγχόμενο διαγωνισμό ανάδοχο, δεν συνεπάγεται ευθέως άμεση ευμενή μεταβολή της νομικής ή πραγματικής κατάστασης της παρεμβαίνουσας, αφού δεν δύναται να οδηγήσει άμεσα στην ανάθεση της σύμβασης σε αυτή, δεδομένου ότι έχει αποκλεισθεί οριστικά από τον διαγωνισμό κατά το στάδιο του ελέγχου των δικαιολογητικών συμμετοχής και των τεχνικών προσφορών και αφού απορρίφθηκε η προδικαστική προσφυγή της κατά του αποκλεισμού της με την ...../2024 απόφαση της Ενιαίας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΑΔΗΣΥ) και η αίτηση ακύρωσής της κατά της απόφασης αυτής με την 539/2025 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας.

6. Με την προσβαλλόμενη Πράξη το Κλιμάκιο ήχθη στην κρίση ότι κωλύεται η υπογραφή του σχεδίου της ελεγχόμενης σύμβασης με την αιτιολογία ότι μετά την κοινοποίηση στη διενεργούσα τον οικείο διαγωνισμό αρχή της 4/2025 απόφασης του ποινικού Δικαστηρίου της Ισπανίας περί καταδίκης για αθέμιτο ανταγωνισμό του πρώην Διευθυντή και Διευθύνοντα Συμβούλου της εταιρείας ..... που δανείζει ικανότητα στην προσωρινή ανάδοχο και έχει δηλωθεί και ως υπεργολάβος,

καθώς και περί επιβολής σε αυτήν ποινής απαγόρευσης σύναψης δημοσίων συμβάσεων για εννέα μήνες, η διενεργούσα αρχή, αν και όφειλε να διαλάβει αιτιολογημένη κρίση περί του αν συντρέχουν στο πρόσωπο της προσωρινής αναδόχου (.....) και της ως άνω δανείζουσας ικανότητα εταιρείας - υπεργολάβου (.....) οι λόγοι αποκλεισμού της παρ. 4 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016, ιδίως δε των περιπτώσεων γ' (ύπαρξη επαρκώς ευλόγων ενδείξεων που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ο οικονομικός φορέας συνήψε συμφωνίες με άλλους οικονομικούς φορείς με στόχο τη στρέβλωση του ανταγωνισμού) και ζ' (απόκρυψη πληροφοριών σχετικά με τη συνδρομή λόγων αποκλεισμού), μη νομίμως και με πλημμελή αιτιολογία έκανε δεκτή τη συμμετοχή των ως άνω εταιρειών στον διαγωνισμό. Τούτο ειδικότερα διότι **α)** μη νομίμως, κατά την εξέταση του λόγου αποκλεισμού περί ύπαρξης ενδείξεων σύναψης συμφωνιών στρέβλωσης του ανταγωνισμού, η οικεία Επιτροπή Διαγωνισμού δεν αξιολόγησε, ως όφειλε, τα πραγματικά περιστατικά που στοιχειοθετούν τις παραβάσεις της συνέργειας για τον καθορισμό τιμών σε δημόσιους διαγωνισμούς, της δωροδοκίας, της στρεψοδικίας, της υπεξαίρεσης και παραποίησης επισήμων εγγράφων που αποδόθηκαν στον πρώην Διευθυντή και Διευθύνοντα Σύμβουλο της εταιρείας ..... με την ως άνω απόφαση του ισπανικού δικαστηρίου, σε συνδυασμό με τη μακρά διάρκεια τέλεσης των αξιόποινων αυτών πράξεων (1999 - 2018), καθώς και την έκταση και ένταση της παραβίασης του δικαίου του ανταγωνισμού από την εν λόγω εταιρεία, στην οποία επιβλήθηκε με την ίδια απόφαση απαγόρευση σύναψης συμβάσεων με τη δημόσια διοίκηση για εννέα μήνες. Επίσης, μη νομίμως η Διενεργούσα Αρχή υπέλαβε ότι επιβάλλεται να λάβει υπ' όψιν της το τεκμήριο αθωότητας της προσωρινής αναδόχου και της δανείζουσας σε αυτήν ικανότητα εταιρείας - υπεργολάβου, με την αιτιολογία ότι η απόφαση του ως άνω ποινικού δικαστηρίου δεν ήταν τελεσίδικη, καθόσον αφενός για την πλήρωση αυτού του λόγου αποκλεισμού αρκούν επαρκώς εύλογες ενδείξεις, χωρίς να απαιτείται πλήρης απόδειξη, αφετέρου τα πραγματικά περιστατικά που στοιχειοθετούν τις ως άνω παραβάσεις έχουν συνομολογηθεί από τον ως άνω καταδικασθέντα πρώην Διευθυντή και Διευθύνοντα Σύμβουλο και για τον λόγο αυτόν του αναγνωρίστηκε η ελαφρυντική περίπτωση της καθυστερημένης ομολογίας, **β)** μη νομίμως, κατά την εξέταση του ίδιου λόγου αποκλεισμού, η Επιτροπή Διαγωνισμού δεν αξιολόγησε τα πραγματικά περιστατικά που αναφέρονται στην ως άνω απόφαση του ισπανικού δικαστηρίου, με την οποία αποδόθηκε συμμετοχή της προσωρινής αναδόχου στην ομάδα των κατηγορούμενων επιχειρηματιών ως κύριας προμηθεύτριας εταιρείας των αεροσκαφών που χρησιμοποιούνταν από την ομάδα αυτή, αλλά αρκέστηκε στην κρίση ότι στο πλαίσιο της ως άνω υπόθεσης δεν απαγγέλθηκε κατηγορία στην προσωρινή ανάδοχο, **γ)** εσφαλμένως η ως άνω Επιτροπή Διαγωνισμού, κατά την εξέταση του λόγου αποκλεισμού περί απόκρυψης πληροφοριών

σχετικών με τη (μη) συνδρομή λόγων αποκλεισμού, αρκέστηκε στην από 25.6.2025 υπεύθυνη δήλωση της προσωρινής αναδόχου με την οποία ενημέρωσε το πρώτον τη διενεργούσα αρχή για την απόφαση του ισπανικού Δικαστηρίου και δεν συνεκτίμησε τις κατατεθείσες κατά το στάδιο ελέγχου των δικαιολογητικών κατακύρωσης από 8.4.2025 υπεύθυνες δηλώσεις της προσωρινής αναδόχου και της τρίτης δανείζουσας ικανότητα εταιρείας - υπεργολάβου περί μη συνδρομής υποχρεωτικών και δυνητικών λόγων αποκλεισμού στο πρόσωπό τους (και ενώ είχε ήδη εκδοθεί η από 5.2.2025 απόφαση του ισπανικού Δικαστηρίου και είχε ήδη ασκηθεί έφεση επ' αυτής), καθώς και την από 20.5.2025 επιστολή της έτερης συμμετέχουσας στον διαγωνισμό εταιρείας ..... (δανείζουσας εμπειρία στην εταιρεία .....), **δ)** μη νομίμως η ως άνω Επιτροπή Διαγωνισμού συνεκτίμησε την επικαλούμενη από την προσωρινή ανάδοχο λήψη μέτρων αυτοκάθαρσης που προέκυπταν μόνο από τα δηλωθέντα στην από 19.6.2026 έκθεση της δικηγορικής εταιρείας «.....» περί λήψης μέτρων αυτοκάθαρσης, καθόσον στον φάκελο της υπόθεσης δεν περιλαμβάνονταν στοιχεία σχετικά με τα ως άνω μέτρα, και **ε)** εσφαλμένως η διενεργούσα αρχή συνεκτίμησε ότι καμία από τις (εθνικές και διεθνείς) αναθέτουσες αρχές, με τις οποίες η εταιρεία ..... συνήψε δημόσιες συμβάσεις μετά την έκδοση της απόφασης του ποινικού Δικαστηρίου της Ισπανίας, δεν προέβαλε λόγους αποκλεισμού κατά της προσωρινής αναδόχου ή της ως άνω εταιρείας, ούτε ζήτησε αποδείξεις για τυχόν μέτρα που έχουν ληφθεί από αυτούς, καθόσον όφειλε η ίδια (η διενεργούσα αρχή), κατά τη διερεύνηση της αξιοπιστίας των ως άνω εταιρειών, να εξετάσει και να εκτιμήσει τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά, χωρίς να δεσμεύεται από την αξιολόγηση άλλων αναθετουσών αρχών. Σε κάθε περίπτωση, από την επισκόπηση των στοιχείων του φακέλου, δεν προκύπτει ότι η προσωρινή ανάδοχος ή/και η τρίτη δανείζουσα εμπειρία εταιρεία - υπεργολάβος προέβησαν σε προηγούμενη κοινοποίηση της ως άνω απόφασης του ισπανικού δικαστηρίου στις εν λόγω αναθέτουσες αρχές, προκειμένου αυτές να διαλάβουν αιτιολογημένη κρίση περί της συνδρομής ή μη στο πρόσωπο των ως άνω εταιρειών των (προαιρετικών) λόγων αποκλεισμού που ορίζονται στην Οδηγία 2014/24/ΕΕ.

7. Ο ν. 4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)» (Α' 147) ορίζει στο άρθρο 18, όπως ισχύει, με τίτλο «Αρχές εφαρμοζόμενες στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων», ότι «1. (...) Οι αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφάνεια, τηρώντας την αρχή της αναλογικότητας, της αμοιβαίας αναγνώρισης, της προστασίας του δημόσιου συμφέροντος, της προστασίας των δικαιωμάτων των ιδιωτών, της ελευθερίας του ανταγωνισμού (...) 2. (...)», στο άρθρο 73, με τίτλο «Λόγοι αποκλεισμού - Εξουσιοδοτική διάταξη (άρθρο 57 παρ. 1 έως 6 της Οδηγίας

2014/24/ΕΕ)», όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 22 του ν. 4782/2021 (Α' 36/9.3.2021), ότι «1. (...) 4. Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείουν από τη συμμετοχή σε διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης οποιονδήποτε οικονομικό φορέα σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες καταστάσεις: α) (...), γ) εάν, με την επιφύλαξη της παρ. 3β του άρθρου 44 του ν. 3959/2011 (Α' 93), περί ποινικών κυρώσεων και άλλων διοικητικών συνεπειών, η αναθέτουσα αρχή διαθέτει επαρκώς εύλογες ενδείξεις που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ο οικονομικός φορέας συνήψε συμφωνίες με άλλους οικονομικούς φορείς με στόχο τη στρέβλωση του ανταγωνισμού, δ) (...), ε) (...), στ) (...), ζ) εάν ο οικονομικός φορέας έχει κριθεί ένοχος εκ προθέσεως σοβαρών απατηλών δηλώσεων, κατά την παροχή των πληροφοριών που απαιτούνται για την εξακρίβωση της απουσίας των λόγων αποκλεισμού ή την πλήρωση των κριτηρίων επιλογής, έχει αποκρύψει τις πληροφορίες αυτές ή δεν είναι σε θέση να προσκομίσει τα δικαιολογητικά που απαιτούνται κατ' εφαρμογή του άρθρου 79, περί Ευρωπαϊκού Ενιαίου Εγγράφου Σύμβασης, η) (...), θ) (...) 6. (...) Σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σύναψης σύμβασης, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείουν οικονομικό φορέα, όταν αποδεικνύεται ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας βρίσκεται λόγω πράξεων ή παραλείψεων αυτού είτε πριν είτε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ανάθεσης, σε μία από τις περιπτώσεις της παρ. 4. 7. Οποιοσδήποτε οικονομικός φορέας εμπίπτει σε μια από τις καταστάσεις που αναφέρονται (...) στην παρ. 4, εκτός από την περ. β' αυτής, μπορεί να προσκομίζει στοιχεία, προκειμένου να αποδείξει ότι τα μέτρα που έλαβε επαρκούν για να αποδείξουν την αξιοπιστία του, παρότι συντρέχει ο σχετικός λόγος αποκλεισμού. Εάν τα στοιχεία κριθούν επαρκή, ο εν λόγω οικονομικός φορέας δεν αποκλείεται από τη διαδικασία σύναψης σύμβασης. Για τον σκοπό αυτόν, ο οικονομικός φορέας αποδεικνύει ότι έχει καταβάλει ή έχει δεσμευθεί να καταβάλει αποζημίωση για ζημίες που προκλήθηκαν από το ποινικό αδίκημα ή το παράπτωμα, ότι έχει διευκρινίσει τα γεγονότα και τις περιστάσεις με ολοκληρωμένο τρόπο, μέσω ενεργού συνεργασίας με τις ερευνητικές αρχές, και έχει λάβει συγκεκριμένα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, καθώς και μέτρα σε επίπεδο προσωπικού κατάλληλα για την αποφυγή περαιτέρω ποινικών αδικημάτων ή παραπτωμάτων. Τα μέτρα που λαμβάνονται από τους οικονομικούς φορείς αξιολογούνται σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα και τις ιδιαίτερες περιστάσεις του ποινικού αδικήματος ή του παραπτώματος. Αν τα μέτρα κριθούν ανεπαρκή, γνωστοποιείται στον οικονομικό φορέα το σκεπτικό της απόφασης αυτής (...) 8. Η απόφαση της αναθέτουσας αρχής για τη διαπίστωση της επάρκειας ή μη των επανορθωτικών μέτρων κατά την παρ. 7, εκδίδεται μετά από σύμφωνη γνώμη της επιτροπής της παρ. 9, η οποία εκδίδεται εντός προθεσμίας σαράντα (40) ημερών από την περιέλευση του σχεδίου απόφασης της αναθέτουσας αρχής στην εν λόγω επιτροπή, συνοδευόμενου από όλα τα

σχετικά στοιχεία. Αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία του πρώτου εδαφίου, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να εκδώσει απόφαση για τη διαπίστωση της επάρκειας ή μη των επανορθωτικών μέτρων κατά την παρ. 7 και χωρίς τη σύμφωνη γνώμη της επιτροπής της παρ. 9. 9. Για τις ανάγκες των παρ. 7 και 8, με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων, συγκροτείται επιτροπή, τριετούς θητείας (...).

8. Από τις ως άνω διατάξεις συνάγονται, πλην άλλων, τα ακόλουθα:

(i) Με το άρθρο 73 του ν. 4412/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 22 του ν. 4782/2021, ενσωματώθηκαν στο ελληνικό δίκαιο οι διατάξεις του άρθρου 57 παρ. 1 έως 6 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και καθιερώθηκε ένα σύστημα υποχρεωτικών και δυνητικών (προαιρετικών) λόγων αποκλεισμού από τη συμμετοχή στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων, προκειμένου να διαφυλάσσεται το δημόσιο συμφέρον και να διασφαλίζεται ο ανόθευτος και υγιής ανταγωνισμός μεταξύ των οικονομικών φορέων, καθώς και η τήρηση των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας.

(ii) Στην παράγραφο 4 του ως άνω άρθρου προβλέπονται οι δυνητικοί λόγοι αποκλεισμού. Οι λόγοι αυτοί δεν ορίζονται στον νόμο ως υποχρεωτικοί, αλλά εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των αναθετουσών αρχών να τους θέσουν ως κανονιστικούς όρους της διαγωνιστικής διαδικασίας, εντάσσοντάς τους στην οικεία διακήρυξη. Σε περίπτωση πάντως που μία αναθέτουσα αρχή επιλέξει να συμπεριλάβει στη διακήρυξη οποιονδήποτε από τους δυνητικούς λόγους αποκλεισμού, τότε αυτός καθίσταται υποχρεωτικός, δηλαδή η ως άνω αρχή οφείλει να εξετάσει τη συνδρομή ή μη των προϋποθέσεων εφαρμογής του συγκεκριμένου λόγου και να αποκλείσει τον οικονομικό φορέα στο πρόσωπο του οποίου κρίνει αιτιολογημένα ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές.

(iii) Σύμφωνα δε με τις διατάξεις του άρθρου 73 παρ. 4 του ν. 4412/2016, η εκτίμηση περί του εάν ένας οικονομικός φορέας πρέπει να αποκλεισθεί ή μη από τη διαγωνιστική διαδικασία συνεπεία συνδρομής στο πρόσωπό του προαιρετικού λόγου αποκλεισμού (που έχει καταστεί υποχρεωτικός λόγω αναφοράς του ως σχετικού όρου στην οικεία διακήρυξη) έχει ανατεθεί αποκλειστικά και μόνον στην αναθέτουσα αρχή, ώστε να διαθέτει εκείνη την ευχέρεια να αξιολογεί την ακεραιότητα και την αξιοπιστία κάθε προσφέροντος, να αξιολογεί δηλαδή τα ουσιώδη στοιχεία της μεταξύ τους σχέσης, στα οποία ερείδεται η εμπιστοσύνη της στο πρόσωπό του (βλ. αποφάσεις ΔΕΕ της 3.10.2019, Delta SA, C-267/2018, σκ. 25, της 19.9.2019, Meca Srl, C-41/2018, σκ. 28 έως 34, της 24.8.2018, Vossloh Laesis GmbH, C-124/2017, σκ. 25 έως 29, ΕλΣυν Έβδ. Τμ. 1209/2023, σκ. 6). Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στην τήρηση της αρχής της αναλογικότητας κατά την εφαρμογή των ως άνω προαιρετικών λόγων αποκλεισμού (βλ. αιτιολογική σκέψη 101 της Οδηγίας 2014/24, πρβλ. αποφ. ΔΕΕ της 19.6.2019, Meca Srl, C-41/18, σκ. 30 έως 35 και της 30.1.2020, Tim SpA, C-395/18, σκ. 45 και 48 και εκεί μνημονευόμενη

νομολογία), η αρχή δε αυτή επιβάλλει συγκεκριμένη και εξατομικευμένη εκτίμηση της στάσης του οικείου οικονομικού φορέα βάσει όλων των στοιχείων που ασκούν επιρροή (βλ. απόφ. ΔΕΕ της 3.6.2021, Rad Service Srl Unipersonale κ.λπ., C-210/20, σκ. 40). **iv)** Ειδικότερα, ο προβλεπόμενος στο άρθρο 73 παρ. 4 περ. γ' του ν. 4412/2016 λόγος αποκλεισμού αφορά στην περίπτωση που υφίστανται επαρκείς, εύλογες, αντικειμενικές και συγκλίνουσες ενδείξεις - χωρίς να απαιτείται πλήρης απόδειξη - οι οποίες οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ένας διαγωνιζόμενος οικονομικός φορέας συνήψε συμφωνίες ή συμμετείχε σε πρακτικές με στόχο τη στρέβλωση του ανταγωνισμού, ανεξαρτήτως του αν οι συμφωνίες αυτές εμπίπτουν ή μη στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ (πρβλ. αποφάσεις ΔΕΕ C της 15.9.2022, Landkreis Aichach-Friedberg, 416/21, σκ. 42, 49, 60, της 17.5.2018, Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras, «Ecoservice projektai» UAB, C-531/16, σκ. 37, της 8.2.2018, Lloyd's of London, C-144/17, σκ. 38 και της 19.5.2009, Assitur Srl, C-538/07, σκ. 32, πρβλ. απόφαση ΣτΕ 2770/2015). Η πρόβλεψη του ως άνω λόγου αποκλεισμού έχει ως σκοπό να παρασχεθεί στην κάθε αναθέτουσα αρχή η δυνατότητα να εκτιμά και να λαμβάνει υπ' όψιν την ακεραιότητα και την αξιοπιστία των συμμετεχόντων οικονομικών φορέων, για τους οποίους κρίνει ότι υπάρχουν επαρκή στοιχεία ότι συνήψαν συμφωνίες αντίθετες προς τον ανταγωνισμό (βλ. απόφαση ΔΕΕ της 15.9.2022, Land Kreis Aichach-Friedberg, C-416/21, σκ. 42 και 48) και, αφού τηρήσει τη διαγραφόμενη στις παρ. 8 και 9 του ως άνω άρθρου διαδικασία εξέτασης της επάρκειας των επανορθωτικών μέτρων που έλαβαν αυτοί προς απόδειξη της αξιοπιστίας τους και εκτιμήσει ότι τα μέτρα αυτά δεν είναι επαρκή, να μπορεί να τους αποκλείει από τη διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης γιατί δεν είναι αξιόπιστοι και δεν μπορεί να έχει με αυτούς σχέση εμπιστοσύνης για την επιτυχή υλοποίηση της σύμβασης, **v)** Για τον αποκλεισμό οικονομικού φορέα λόγω «απόκρυψης» πληροφοριών σχετικά με τη συνδρομή (ή μη) λόγου αποκλεισμού, κατά το άρθρο 73 παρ. 4 περ. ζ' του ν. 4412/2016, δεν απαιτείται η διενέργεια έρευνας και η διαπίστωση από την αναθέτουσα αρχή ότι η ανακριβής δήλωση είναι απατηλή ή προϊόν δόλου από τον οικονομικό φορέα, διότι αυτή η αξιολόγηση σχετίζεται με άλλη διακεκριμένη και αυτοτελή περίπτωση αποκλεισμού, που προϋποθέτει την κρίση ότι ο οικονομικός φορέας έχει κριθεί ένοχος εκ προθέσεως σοβαρών απατηλών (ψευδών) δηλώσεων, η οποία περιλαμβάνεται στο πρώτο εδάφιο της περ. ζ' της παρ. 4 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016. Πρόκειται για αυτοτελή λόγο αποκλεισμού που τυποποιείται ως συμπεριφορά τελούμενη διά παραλείψεως (απόκρυψη πληροφοριών) και απαιτείται να είναι σοβαρή, υπό την έννοια ότι οι αποκρυβείσες πληροφορίες πρέπει να μπορούν να ασκήσουν επιρροή στην απόφαση που λαμβάνει η αναθέτουσα αρχή (βλ. απόφαση ΔΕΕ της 3.10.2019, Delta Antrepiza de Constructiisi Montaj, C-267/2018, σκ. 34, Προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα στην υπόθεση αυτή, σκ.

53). Περαιτέρω, προκειμένου να εκτιμηθεί η σοβαρότητα των πληροφοριών που απεκρύβησαν, δεν αρκεί η διαπίστωση ότι ο προσφέρων αποσιώπησε την ενδεχόμενη συνδρομή λόγου αποκλεισμού, αλλά είναι επιπλέον αναγκαίο, με βάση την αρχή της αναλογικότητας (βλ. αιτιολογική σκέψη 101 παρ. 3 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ), να εξετάζονται οι ιδιαίτερες περιστάσεις υπό τις οποίες έλαβε χώρα η απόκρυψη των πληροφοριών, η σημασία των πληροφοριών που απεκρύβησαν για τις αποφάσεις της αναθέτουσας αρχής και η βαρύτητα της συμπεριφοράς αυτής (βλ. ΕλΣυν Έβδ. Τμ. 1174/2024 σκ. 7.1., 450/2023 σκ. 24, απόφαση ΔΕΕ της 8.5.2019, Delta Antrepiza de Constructiisi Montaj, C-267/2018, σκ. 36-37, contra ΣτΕ 2646/2022, σκ. 18 και 19), και **vi**) Η διαπίστωση της συνδρομής του αυτοτελούς λόγου αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 περ. ζ' του ν. 4412/2016 (απόκρυψη πληροφοριών σχετικά με τη συνδρομή λόγου αποκλεισμού), ο οποίος δεν απορροφάται από αυτόν της περίπτωσης γ' της ίδιας διάταξης (σύναψη συμφωνιών με σκοπό της στρέβλωση του ανταγωνισμού), δημιουργεί σε κάθε περίπτωση υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής, στην οποία έχει ανατεθεί αποκλειστικά η ευθύνη της εκτίμησης του κατά πόσο ένας διαγωνιζόμενος πρέπει να αποκλειστεί με βάση τους δυνητικούς λόγους αποκλεισμού από τη διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης, να διαλάβει αιτιολογημένη κρίση περί του αν συντρέχει στο πρόσωπο του διαγωνιζόμενου ο λόγος αποκλεισμού της εν λόγω παραγράφου ζ', έστω και αν ο λόγος αυτός συντρέχει με τον λόγο αποκλεισμού της ως άνω παραγράφου γ' και αυτός ο τελευταίος έχει θεραπευθεί επειδή ο διαγωνιζόμενος δήλωσε επανορθωτικά μέτρα τα οποία μετά την τήρηση της νόμιμης σχετικής διαδικασίας κρίθηκαν επαρκή από την αναθέτουσα αρχή (βλ. απόφαση ΔΕΕ της 8.5.2019, Delta Antrepiza de Constructiisi Montaj, C-267/2018, σκ. 25, 26, 34 και 35).

9. Από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν όσα αναφέρονται στις σκέψεις 10 έως 23 που ακολουθούν.

10. Με την ...../28.11.2023 απόφαση του Υπουργού Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας εγκρίθηκε η διενέργεια διεθνούς ανοικτού ηλεκτρονικού διαγωνισμού και το τεύχος της οικείας διακήρυξης με τα παραρτήματά του για την ελεγχόμενη προμήθεια, προϋπολογιζόμενης δαπάνης 154.858.600 ευρώ (απαλλασσομένης από ΦΠΑ) με διενεργούσα τον διαγωνισμό αρχή το ΤΑΙΠΕΔ που ήδη απορροφήθηκε από την ΕΕΣΥΠ.

11. Η εν λόγω προμήθεια χρηματοδοτείται κατά το ποσό των 78.331.800 ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ), κατά το ποσό των 50.271.000 ευρώ από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και κατά το ποσό των 26.255.800 ευρώ από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ), μέσω δανείου από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (βλ. άρθρο 1.2 της διακήρυξης).

12. Σύμφωνα με την οικεία διακήρυξη (ΑΔΑΜ: .....), αντικείμενο της οικείας σύμβασης είναι η προμήθεια είκοσι πέντε αμφίβιων

μονοκινητήριων (Turboprop) αεροσκαφών (Α.Μ.Α.) πυρόσβεσης σταθερής πτέρυγας και συναφών υπηρεσιών υποστήριξης. Ειδικότερα, προβλέπεται η προμήθεια δεκαεννέα μονοθέσιων και έξι διθέσιων Α.Μ.Α. Έκαστο σύστημα Α.Μ.Α. (μονοθέσιο ή διθέσιο) περιλαμβάνει το σκάφος, τον αεροκινητήρα, την έλικα, το σύνολο των συστημάτων, υποσυστημάτων, παρελκομένων και ειδικού εξοπλισμού που το συνοδεύουν (βλ. άρθρο 1.3 της διακήρυξης). Κριτήριο ανάθεσης ορίστηκε η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά βάσει της βέλτιστης σχέσης ποιότητας-τιμής (βλ. άρθρα 1.3 και 2.3 της διακήρυξης). Ο ανάδοχος υποχρεούται να παραδώσει τα αεροσκάφη σε πέντε έτη και συγκεκριμένα 5 αεροσκάφη (3 διθέσια και 2 μονοθέσια) το 1^ο έτος, 6 αεροσκάφη (3 διθέσια και 3 μονοθέσια) το 2^ο έτος, 6 μονοθέσια αεροσκάφη το 3^ο έτος, 6 μονοθέσια αεροσκάφη το 4^ο έτος και 2 μονοθέσια αεροσκάφη το 5^ο έτος.

13. Στο άρθρο 2.2.3.4. της ως άνω διακήρυξης ορίζεται ότι «Αποκλείεται από τη συμμετοχή στη διαδικασία σύναψης της παρούσας σύμβασης, οικονομικός φορέας σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες καταστάσεις: (α) (...) (γ) εάν, με την επιφύλαξη της παραγράφου 3Γ του άρθρου 44 του ν. 3959/2011 περί ποινικών κυρώσεων και άλλων διοικητικών συνεπειών, υπάρχουν επαρκώς εύλογες ενδείξεις που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ο οικονομικός φορέας συνήψε συμφωνίες με άλλους οικονομικούς φορείς με στόχο τη στρέβλωση του ανταγωνισμού (...) (ζ) εάν έχει κριθεί ένοχος εκ προθέσεως σοβαρών απατηλών δηλώσεων κατά την παροχή των πληροφοριών που απαιτούνται για την εξακρίβωση της απουσίας των λόγων αποκλεισμού ή την πλήρωση των κριτηρίων επιλογής, έχει αποκρύψει τις πληροφορίες αυτές ή δεν είναι σε θέση να προσκομίσει τα δικαιολογητικά που απαιτούνται κατ' εφαρμογή της παραγράφου 2.2.9.2 της παρούσας (...)», στο άρθρο 2.2.3.6. ότι «Ο οικονομικός φορέας αποκλείεται σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σύναψης της παρούσας σύμβασης, όταν αποδεικνύεται ότι βρίσκεται, λόγω πράξεων ή παραλείψεων του, είτε πριν είτε κατά τη διαδικασία, σε μία από τις ως άνω περιπτώσεις», στο άρθρο 2.2.3.7. επαναλαμβάνονται οι ρυθμίσεις του άρθρου 73 παρ. 7 του ν. 4412/2016 και στο άρθρο 2.2.8.1., στο οποίο κατά βάση επαναλαμβάνονται οι ρυθμίσεις του άρθρου 78 του ν. 4412/2016, ότι «Οι οικονομικοί φορείς μπορούν, όσον αφορά τα κριτήρια της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας (της παραγράφου 2.2.5) και τα σχετικά με την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα (της παραγράφου 2.2.6), να στηρίζονται στις ικανότητες ενός ή περισσότερων άλλων φορέων, εν όλω ή εν μέρει, ασχέτως της νομικής φύσης των δεσμών τους με αυτούς (...) Ειδικά, όσον αφορά στα κριτήρια τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας της παραγράφου 2.2.6.2, οι οικονομικοί φορείς, μπορούν να στηρίζονται στις ικανότητες άλλων φορέων, μόνο, εάν οι τελευταίοι θα εκτελέσουν τις εργασίες ή τις υπηρεσίες για τις οποίες απαιτούνται οι συγκεκριμένες ικανότητες (...) Το ΤΑΠΕΔ

ελέγχει αν οι φορείς, στις ικανότητες των οποίων προτίθεται να στηριχθεί ο οικονομικός φορέας, πληρούν κατά περίπτωση τα σχετικά κριτήρια επιλογής και εάν συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού της παραγράφου 2.2.3. (...)».

14. Μέχρι την καταληκτική ημερομηνία υποβολής προσφορών (2.2.2024) υποβλήθηκαν προσφορές από τις εταιρείες ..... και .....(με διακριτικό τίτλο .....).

15. Η οικεία Επιτροπή Διαγωνισμού, με το Ι/26.6.2024 Πρακτικό της, το οποίο εγκρίθηκε με το Πρακτικό της από 27.6.2024 συνεδρίασης (Θέμα 11^ο) του Διοικητικού Συμβουλίου (ΔΣ) του ΤΑΙΠΕΔ, έκανε δεκτά τα δικαιολογητικά συμμετοχής και την τεχνική προσφορά της εταιρείας ....., ενώ απέρριψε την προσφορά της εταιρείας ..... διότι α) η προσφορά αυτή δεν πληρούσε ούτε στο πρόσωπο της ίδιας της εταιρείας ούτε της δανείζουσας σε αυτή ικανότητα εταιρείας ....., το κριτήριο επιλογής της τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας σύμφωνα με το άρθρο 2.2.6. της διακήρυξης, αφού δεν δήλωσε καμία προγενέστερη παράδοση αμφίβιου αεροσκάφους πυρόσβεσης και υλοποίηση σχετικών υπηρεσιών εκπαίδευσης προσωπικού και τεχνικής υποστήριξης και β) τα προσφερόμενα από αυτή αεροσκάφη δεν πληρούσαν τις ελάχιστες υποχρεωτικές τεχνικές απαιτήσεις των παρ. 5.1.3. και 5.1.4. του Παραρτήματος Ι της διακήρυξης. Κατά της ως άνω απόφασης του ΔΣ του ΤΑΙΠΕΔ η εταιρεία ..... άσκησε προδικαστική προσφυγή (με ΓΑΚ .../18.7.2024), η οποία απορρίφθηκε με την .../2024 απόφαση της Ενιαίας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΑΔΗΣΥ), κατά της οποίας η ως άνω εταιρεία άσκησε την από 6.9.2024 αίτηση ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Το τελευταίο, με την 539/2025 απόφασή του, απέρριψε την ως άνω αίτηση.

16. Κατόπιν δε του σχετικού ΙΙ/2.4.2025 Πρακτικού της Επιτροπής Διαγωνισμού, με την από 2.4.2025 απόφαση του Εντεταλμένου Συμβούλου της ΕΕΣΥΠ αποκλείστηκε οριστικά η προσφορά της εταιρείας ..... από τον διαγωνισμό κατ' εφαρμογή της ως άνω 539/2025 απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας, έγινε δεκτή η ανερχόμενη σε 154.858.600 ευρώ οικονομική προσφορά της εταιρείας ..... και αναδείχθηκε αυτή προσωρινή ανάδοχος. Εν συνεχεία, αφού η ως άνω Επιτροπή Διαγωνισμού, με το ΙΙΙ/9.5.2025 Πρακτικό της, έκανε δεκτά τα οικεία δικαιολογητικά κατακύρωσης, με την από 9.5.2025 απόφαση του Εντεταλμένου Συμβούλου της ΕΕΣΥΠ εγκρίθηκε το ως άνω Πρακτικό και κατακυρώθηκε το αποτέλεσμα του διαγωνισμού στην εταιρεία ..... Μεταξύ των ως άνω δικαιολογητικών κατακύρωσης περιλαμβάνονταν και οι από 8.4.2025 υπεύθυνες δηλώσεις της προσωρινής αναδόχου και της τρίτης δανείζουσας ικανότητα εταιρείας - υπεργολάβου ..... περί μη συνδρομής υποχρεωτικών και δυνητικών λόγων αποκλεισμού στο πρόσωπό τους.

17. Περαιτέρω, με την από 20.5.2025 επιστολή της εταιρείας ..... (δανείζουσας ικανότητα στην .....), και, εν συνεχεία, με την από 25.6.2025 υπεύθυνη δήλωση της προσωρινής αναδόχου εταιρείας ..... τέθηκε υπόψη της διενεργούσας αρχής η 4/2025 απόφαση του Εθνικού Δικαστηρίου (Α΄ Τμήμα Ποινικό) της Ισπανίας (ημερομηνία δημόσιας δίκης 5.2.2025) περί καταδίκης του πρώην μέλους του ΔΣ και από το 1994 μοναδικού Διευθυντή της συσταθείσας το 1992 εταιρείας ..... (σήμερα .....) - και πρώην εταίρου και μοναδικού διαχειριστή της ατομικής επιχείρησης ..... (σήμερα .....), η οποία ήταν η μοναδική ιδιοκτήτρια της ως άνω εταιρείας ....., καθώς και πρώην διαχειριστή και της εταιρείας ..... - για αθέμιτο ανταγωνισμό. Ειδικότερα, με την εν λόγω απόφαση καταδικάστηκε ο ανωτέρω για συνέργεια για τον καθορισμό τιμών σε δημόσιους διαγωνισμούς, δωροδοκία, στρεψοδικία, υπεξαίρεση και παραποίηση επισήμων εγγράφων, σε κατ' ιδέαν συρροή, με τη συνδρομή της αναλογικής ελαφρυντικής περίπτωσης της καθυστερημένης ομολογίας και της απλής ελαφρυντικής περίπτωσης της αδικαιολόγητης καθυστέρησης. Συγκεκριμένα, στο κεφάλαιο II «Αποδειγμένα γεγονότα» της ως άνω απόφασης (βλ. σελ. 10 - 12) αναφέρεται ότι μεταξύ 1999 και 2018, μία ομάδα επιχειρηματιών στον τομέα της αεροναυτιλίας, σε συνέχεια συμπαιγνίας για τον γεωγραφικό επιμερισμό των δημόσιων διαγωνισμών που προκηρύσσονταν σε εθνικό επίπεδο, ανέπτυξαν παράνομες πρακτικές μέσω της «ένωσης» ....., στην οποία συμμετείχαν μεταξύ άλλων, οι εταιρείες ..... και ..... (κύρια προμηθεύτρια εταιρεία των αεροσκαφών που χρησιμοποιούνταν από την ομάδα των κατηγορούμενων επιχειρηματιών). Σύμφωνα με την απόφαση αυτή, η πρακτική των ως άνω επιχειρηματιών συνίστατο στην ίδρυση και στη μετέπειτα σταθερή λειτουργία της ως άνω «ένωσης», η οποία, με προηγούμενες μυστικές συμφωνίες και με σκοπό το κέρδος, επέβαλε στις αναθέτουσες αρχές τιμές υψηλότερες από εκείνες που θα προέκυπταν από τον ελεύθερο και διαφανή ανταγωνισμό, και τούτο μέσω του δόλιου επιμερισμού της αγοράς, της συμμετοχής εκ περιτροπής των κατηγορούμενων συνεταίρων σε διαγωνισμούς και με προσφορές εκ των προτέρων συμφωνημένες μεταξύ τους ή μέσω της συμμετοχής μόνο ενός εκ των συμμετεχόντων στο συμπαιγνιακό καθεστώς στην τιμή βάσης ή με ασήμαντες εκπτώσεις, επίσης μέσω της χρήσης μηχανισμών αποκλεισμού άλλων δυνητικών προσφερόντων και δόλιων σχημάτων ή τεχνικών για την αύξηση του κόστους ανάθεσης των υπηρεσιών που επρόκειτο να παρασχεθούν από την αναθέτουσα αρχή. Όπως αναφέρεται δε στην ως άνω απόφαση, οι κατηγορούμενοι επιχειρηματίες ενήργησαν στις διαδικασίες ανάθεσης με τρόπο δόλιο, ο οποίος εμφάνιζε την εικόνα ελεύθερου ανταγωνισμού, μέσω του οποίου όμως εξασφάλιζαν την ανάθεση της σύμβασης στον φορέα που εκείνοι είχαν προκαθορίσει, ενώ σε άλλες περιστάσεις αυτό συνέβαινε με

την παράνομη συνδρομή αρχών και δημόσιων λειτουργιών. Η εν λόγω απόφαση περιγράφει αναλυτικά τη λειτουργία της ένωσης, αναφέροντας, μεταξύ άλλων, ότι οι ως άνω επιχειρηματίες «(...) - Οριοθέτησαν ζώνες επιρροής και κατακύρωσης για κάθε εταιρεία (...) - Πραγματοποιούσαν διαδοχικές ετήσιες τακτοποιήσεις μεταξύ τους (...) - Σύναπταν και εκτελούσαν συμφωνίες για την υλοποίηση των αναθέσεων, είτε μέσω της εταιρείας που είχε σειρά σύμφωνα με το προκαθορισμένο σύστημα, είτε μέσω κοινοπραξίας (...) - Επιπλέον, ενεργούσαν συντονισμένα ώστε να παρεμποδίζουν την αγορά αεροσκαφών από άλλον προμηθευτή εκτός της Ομάδας ..... (...) καθιστώντας την πρώτη αποκλειστικό προμηθευτή αεροσκαφών (...)». Επισημαίνεται ότι στον καταδικασθέντα πρώην Διευθυντή και Διευθύνοντα Σύμβουλο της εταιρείας ..... (σήμερα .....) αναγνωρίστηκε η ελαφρυντική περίπτωση της εκ των υστέρων ομολογίας και τούτο διότι δεν περιορίστηκε στην απλή τυπική αναγνώριση των διαπραχθέντων αλλά προχώρησε σε εξηγήσεις για το πως συνέβησαν τα γεγονότα καθώς και για τη συμμετοχή του και τη συμμετοχή άλλων κατηγορουμένων σε αυτά (σελ. 69-70 της απόφασης). Επιπλέον, με την εν λόγω απόφαση, επιβλήθηκε στην εταιρεία ..... (σήμερα .....) απαγόρευση σύναψης συμβάσεων με τη δημόσια διοίκηση για εννέα μήνες. Ως προς το θέμα αυτό, το ως άνω Δικαστήριο έκανε δεκτό (βλ. σελ. 77) ότι «(...) Παρόλο που οι εταιρείες έχουν προβλέψει την πραγματοποίηση προγραμμάτων συμμόρφωσης κατόπιν τέτοιων περιστατικών, πρέπει να επισημανθεί ότι η εγκληματική δραστηριότητα της συμπαιγνίας για την εξασφάλιση της ανάθεσης της πλειοψηφίας των δημοσίων διαγωνισμών που προκηρύχθηκαν στον τομέα των πυροσβεστικών αεροσκαφών διήρκεσε σχεδόν είκοσι χρόνια, η οποία ισοδυναμεί στην πράξη με την απόκτηση δεσπόζουσας θέσης στην αγορά στον τομέα αυτό και με τη συστηματική εξάλειψη του ελεύθερου ανταγωνισμού στους δημόσιους διαγωνισμούς που προκηρύχθηκαν στον τομέα αυτό στην εθνική επικράτεια. Η ζημία, επομένως, δεν ήταν μόνο το ποσό στο οποίο ποσοτικοποιήθηκε η υπερχρέωση την οποία υπέστη η κρατική διοίκηση για τον φάκελο που προκάλεσε την ακύρωση του διαγωνισμού και την εν νέου προκήρυξη του με αύξηση 10% (...) αλλά και η επίδραση στην ελεύθερη εκπαίδευση και στον ελεύθερο ανταγωνισμό στον τομέα των πυροσβεστικών αεροσκαφών, η οποία είναι η πραγματική ζημία, παρόλο που δεν ήταν δυνατό να ποσοτικοποιηθεί, καθώς ενόψει των συμπαιγνιακών πρακτικών που διαπράχθηκαν είναι αδύνατο να γνωρίζουμε ποιες άλλες εταιρείες θα μπορούσαν να υποβάλουν προσφορά και να τους κατακυρωθεί ο διαγωνισμός (...)».

18. Η ως άνω απόφαση του ποινικού Δικαστηρίου της Ισπανίας τέθηκε υπ' όψιν του Κλιμακίου με το ...../25.6.2025 έγγραφο του Εντεταλμένου Συμβούλου της ΕΕΣΥΠ, με το οποίο προσκομίστηκε επίσης η από 25.6.2025 υπεύθυνη δήλωση της αναδόχου, η από 25.6.2025 νομική

γνωμοδότηση της δικηγορικής εταιρείας «.....», η από 19.6.2025 έκθεση της ίδιας ως άνω δικηγορικής εταιρείας, καθώς και το IV/25.6.2025 Πρακτικό της οικείας Επιτροπής Διαγωνισμού. Με το εν λόγω Πρακτικό, το οποίο εγκρίθηκε με την 25.6.2025 απόφαση του Εντεταλμένου Συμβούλου της ΕΕΣΥΠ, η οικεία Επιτροπή Διαγωνισμού, αφού έλαβε υπ' όψιν της τα ως άνω νέα στοιχεία, έκρινε ότι, ενόψει του ότι η απόφαση του ποινικού Δικαστηρίου της Ισπανίας δεν έχει καταστεί οριστική ή τελεσίδικη και συνακόλουθα δεν έχει ισχύ, δεν προκύπτει τυχόν επιλήψιμος ή πλημμελής χαρακτήρας της συμπεριφοράς της αναδόχου και της δανείζουσας ικανότητα εταιρείας και, ως και τούτου, δεν προκύπτει η συνδρομή δυνητικών λόγων αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 του ν. 4412/2026 στο πρόσωπό τους.

19. Ακολούθως, εκδόθηκε η 200/2025 αναβλητική Πράξη του Κλιμακίου, σε εκτέλεση της οποίας η Επιτροπή Διαγωνισμού εξέδωσε τις από 9.7.2025 διευκρινίσεις της επί του ως άνω IV/25.6.2025 Πρακτικού της. Σύμφωνα με τις εν λόγω διευκρινίσεις και όσα ειδικότερα αναφέρονται σε αυτές, η Επιτροπή Διαγωνισμού κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η απόφαση του ισπανικού δικαστηρίου δεν μπορεί να οδηγήσει στον αποκλεισμό της προσωρινής αναδόχου δυνάμει του άρθρου 57 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, καθόσον δεν προκύπτει από αυτή (την απόφαση) κάποιο γεγονός που να θέτει εν αμφιβόλω την ικανότητα εκτέλεσης της σύμβασης, συνεκτιμώντας ειδικότερα ότι α) η ως άνω απόφαση είναι πρωτόδικη και, σύμφωνα με τη νομική έκθεση της ισπανικής δικηγορικής εταιρείας, δεν έχει καταστεί τελεσίδικη ή αμετάκλητη και δεν μπορεί να εκτελεστεί, δεδομένου ότι έχει ασκηθεί έφεση ενώπιον του Β' Τμήματος του Ανώτατου Δικαστηρίου της Ισπανίας, β) ο προσωρινός ανάδοχος αυτοβούλως ενημέρωσε τη διενεργούσα αρχή όχι μόνο για την εν λόγω απόφαση, αλλά και για τη νομική ισχύ και διάστασή της, γ) τη φύση της υπόθεσης αυτής ως ποινικής και όχι ως διοικητικής και του τεκμηρίου αθωότητας της προσωρινής αναδόχου και της δανείζουσας ικανότητα εταιρείας - υπεργολάβου, δ) τα αναφερόμενα στην ως άνω απόφαση και στη νομική έκθεση της ως άνω ισπανικής δικηγορικής εταιρείας μέτρα που έχει λάβει ο όμιλος εταιρειών στον οποίο ανήκουν η προσωρινή ανάδοχος και η δανείζουσα ικανότητα εταιρεία - υπεργολάβος, με στόχο τη διασφάλιση της πλήρους συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία και της ενίσχυσης των μηχανισμών εταιρικής ακεραιότητας, τα οποία περιλαμβάνουν την αντικατάσταση της διοίκησης της προσωρινής αναδόχου και της δανείζουσας ικανότητα εταιρείας - υπεργολάβου και τον διορισμό ως νέου Διευθύνοντος Συμβούλου σε αυτές του κ. .... (πρώην στέλεχος ενός εκ των σημαντικότερων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων του ισπανικού τραπεζικού τομέα) και εφαρμογή πολιτικών κατά της διαφθοράς και της δωροδοκίας, κωδίκων δεοντολογίας και κανονιστικής συμμόρφωσης, πιστοποίηση βάσει προτύπων ISO, εκπαίδευση προσωπικού κ.ά., δ) δεν έχει

τεθεί ζήτημα νόθευσης ανταγωνισμού στο πλαίσιο του ελεγχόμενου διαγωνισμού, και ε) μετά την έκδοση απόφασης του ποινικού δικαστηρίου, η εταιρεία ..... συνήψε δημόσιες συμβάσεις: i) με την Κυβέρνηση της Καταλονίας (Ισπανία) στις 23 Απριλίου 2025, (ii) με το Υπουργείο Οικολογικής Μετάβασης και Δημογραφικής Πρόκλησης της Ισπανίας στις 2 Μαρτίου 2025, (iii) με το Τμήμα Δασών της Κύπρου στις 14 Φεβρουαρίου 2025, (iv) με τη Γενική Διεύθυνση Δασών της Τουρκίας στις 30 Απριλίου 2025, και της ανατέθηκε δημόσια σύμβαση από το Υπουργείο Εσωτερικών του Μαυροβουνίου στις 2 Ιουνίου 2025. Καμία δε από τις εν λόγω αναθέτουσες αρχές, σύμφωνα τις δηλώσεις της προσωρινής αναδόχου, δεν προέβαλε λόγους αποκλεισμού κατά της προσωρινής αναδόχου και της ως άνω εταιρείας ούτε ζήτησε αποδείξεις για τυχόν μέτρα που έχουν ληφθεί από αυτές κατά το άρθρο 57 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

20. Κατόπιν αυτών εκδόθηκε η προσβαλλόμενη Πράξη, με την οποία κρίθηκαν όσα αναφέρονται στη σκέψη 6. Σε συμμόρφωση προς αυτήν, η οικεία Επιτροπή Διαγωνισμού, με το V/8.8.2025 Πρακτικό της, το οποίο εγκρίθηκε με την από 8.8.2025 απόφαση του Αναπληρωτή Διευθύνοντος και Εντεταλμένου Συμβούλου της ΕΕΣΥΠ, εισηγήθηκε στη Διενεργούσα Αρχή α) την ανάκληση των από 9.5.2025 και από 25.6.2025 αποφάσεων του ως άνω Αναπληρωτή Διευθύνοντος Συμβούλου, με τις οποίες εγκρίθηκαν τα Πρακτικά III και IV της Επιτροπής Διαγωνισμού, αντίστοιχα, και την επανάληψη της οικείας διαγωνιστικής διαδικασίας από το στάδιο εξέτασης των δικαιολογητικών κατακύρωσης, καθώς και β) την κλήση της προσωρινής αναδόχου προκειμένου (i) να προσκομίσει έγγραφα και στοιχεία για τα επανορθωτικά μέτρα που έχει λάβει τόσο η ίδια όσο και η δανείζουσα ικανότητα εταιρεία - υπεργολάβος μετά την έκδοση της 4/2025 απόφασης του Δικαστηρίου της Ισπανίας και (ii) να ενημερώσει τη διενεργούσα αρχή αν η Επιτροπή του άρθρου 73 παρ. 9 του ν. 4412/2016 έχει ήδη γνωμοδοτήσει υπέρ της επάρκειας των ληφθέντων από τις ως άνω εταιρείες μέτρων, καθώς και αν τα επανορθωτικά μέτρα έχουν αποτελέσει αντικείμενο αξιολόγησης από αναθέτουσα αρχή ή αναθέτοντα φορέα άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή/και τρίτης χώρας.

21. Στις 8.8.2025 κλήθηκε η εταιρεία ..... να παράσχει διευκρινίσεις υποβάλλοντας τα ως άνω αναγκαία στοιχεία μέσω της λειτουργικότητας «Επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ. Ακολούθως, η οικεία Επιτροπή Διαγωνισμού, εξέδωσε το VI/12.8.2025 Πρακτικό της, στο οποίο αναφέρεται ότι τα επανορθωτικά μέτρα που έλαβε ο όμιλος εταιρειών στον οποίο ανήκουν η προσωρινή ανάδοχος και η δανείζουσα ικανότητα εταιρεία - υπεργολάβος διακρίνονται σε α) οργανωτικά μέτρα (αντικατάσταση τον Ιανουάριο του 2024 των οικείων μελών διοίκησης και νομίμων εκπροσώπων), β) τεχνικά μέτρα (λήψη το 2021 της πιστοποίησης ISO 19601:2017 - Criminal Compliance και το 2022 της πιστοποίησης ISO 37001:2017 - Σύστημα διαχείρισης για την καταπολέμηση της δωροδοκίας,

οι οποίες πιστοποιούν ότι οι ως άνω εταιρείες έχουν εγκαταστήσει και εφαρμόζουν σύστημα ποινικής συμμόρφωσης και σύστημα κατά της δωροδοκίας, υιοθέτηση από τον Νοέμβριο του 2015 του Criminal Compliance Program (Criminal Risk Prevention Plant), ενσωμάτωση στις πρακτικές του ομίλου το 2015 του Foreign Corrupt Practices Act (FCA) Compliance Manual και του Export Management Compliance Manual (CCMS), τα οποία απαιτούνται σε συμμόρφωση με τη νομοθεσία των ΗΠΑ κατά της διαφθοράς, υιοθέτηση το 2019 του Criminal Compliance Management System, στο πλαίσιο του οποίου αναπτύχθηκαν εταιρικές πολιτικές με βάση κώδικες και εγχειρίδια δεοντολογίας και κανονιστικής συμμόρφωσης, σύσταση «επιτροπής συμμόρφωσης» (Compliance Committee) με αντικείμενο την παρακολούθηση της εφαρμογής του εγχειριδίου Criminal and anti-bribery compliance policy, για την οποία η προσωρινή ανάδοχος προσκόμισε τα από 24.4.2024 πρακτικά συνεδρίασης, σύναψη σύμβασης το 2021 με τη νομική εταιρεία ... για την παροχή νομικών συμβουλών για την εφαρμογή των ως άνω πολιτικών συμμόρφωσης και καταπολέμησης της δωροδοκίας, ανάρτηση στην ιστοσελίδα του ομίλου του Code of Conduct και του ως άνω εγχειριδίου, υιοθέτηση καναλιού καταγγελίας παρατυπιών (whistleblower channel), το οποίο καταχωρήθηκε στην Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης της Βαλένθια στις 11.7.2024, κοινοποίηση του Code of Conduct και των πολιτικών του ομίλου προς όλους του πελάτες και προμηθευτές, υποχρεωτική συμπερίληψη τυποποιημένης ρήτρας τήρησης των ως άνω πολιτικών συμμόρφωσης και καταπολέμησης της δωροδοκίας στις συμβάσεις που συνάπτονται με τους πελάτες/προμηθευτές, γ) μέτρα σε επίπεδο προσωπικού (εκπαίδευση του προσωπικού από το 2015 έως το 2025 στις ως άνω πολιτικές, συνεργασία με δικηγорική εταιρεία για την προετοιμασία εκπαιδευτικού υλικού και την παροχή συμβουλών κ.λπ.). Στο ως άνω Πρακτικό της Επιτροπής Διαγωνισμού αναφέρεται επίσης ότι τα κυριότερα από τα ως άνω επανορθωτικά μέτρα ελέγχθηκαν από αναθέτουσα αρχή της Κύπρου στο πλαίσιο ανάθεσης στην προσωρινή ανάδοχο σύμβασης προμήθειας τριών πυροσβεστικών αεροσκαφών και θεωρήθηκαν επαρκή. Περαιτέρω, με το ίδιο Πρακτικό, η Επιτροπή Διαγωνισμού, αφού έλαβε υπ' όψιν της τα σχετικά προσκομισθέντα έγγραφα, θεώρησε τα ως άνω επανορθωτικά μέτρα επίκαιρα (ληφθέντα σε χρονικό σημείο μεταγενέστερο της τέλεσης του ποινικού αδικήματος), συναφή με το είδος και την αιτία των παραβάσεων που αποτελούν τον λόγο αποκλεισμού, συνεκτικά και κατάλληλα να άρουν τον αποκλεισμό της προσωρινής αναδόχου και της δανείζουσας ικανότητα εταιρείας - υπεργολάβου, επαρκή και αποτρεπτικά της τέλεσης του αυτού παραπτώματος, αλλά μη αξιολογηθέντα από την Επιτροπή του άρθρου 73 παρ. 9 του ν. 4412/2016 (παρά μόνον από την αναθέτουσα αρχή της Κύπρου που εφαρμόζει τις προβλέψεις της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ) και εισηγήθηκε στην ΕΕΣΥΠ (i) την

αναγνώριση/κατάφαση ότι συντρέχει κατ' αρχήν ο λόγος αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 περ. γ' του ν. 4412/2016, καθόσον «προκύπτουν επαρκώς εύλογες ενδείξεις ότι η προσωρινή ανάδοχος και ο τρίτος δανείζων εμπειρία - υπεργολάβος (...) είχαν εμπλακεί παλαιότερα σε αθέμιτες συμπράξεις στο πλαίσιο διαγωνισμών ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων στην Ισπανία και συνεπώς, στοιχειοθετείται κατ' αρχήν στο πρόσωπό τους ο λόγος αποκλεισμού (...) ανεξαρτήτως του εάν πάντως η ως άνω απόφαση του ποινικού τμήματος του Ανώτερου Ειδικού Δικαστηρίου της Ισπανίας δεν έχει καταστεί τελεσίδικη ενόψει της ασκήσεως έφεσης, ενώ τα καταδικασθέντα πρόσωπα εξακολουθούν να καλύπτονται από το τεκμήριο αθωότητας» (βλ. σελ. 12 -13), (ii) την αποδοχή των ως άνω επανορθωτικών μέτρων ως επαρκών και ικανών να αποδείξουν ότι θεραπεύθηκε ο λόγος αποκλεισμού, (iii) την έγκριση σχεδίου απόφασης της Διενεργούσας Αρχής περί επάρκειας των επανορθωτικών μέτρων και (iv) τη διαβίβαση του φακέλου στην Επιτροπή του άρθρου 73 παρ. 9 του ν. 4412/2016 για την παροχή σύμφωνης γνώμης επί του σχεδίου απόφασης για την επάρκεια των επανορθωτικών μέτρων. Με την από 12.8.2025 απόφαση του Αναπληρωτή Διευθύνοντος Συμβούλου και Εντεταλμένου Συμβούλου της ΕΕΣΥΠ εγκρίθηκε το ως άνω Πρακτικό VI της Επιτροπής Διαγωνισμού και αποφασίσθηκε η διαβίβαση του φακέλου και του ως άνω σχεδίου απόφασης της Διενεργούσας Αρχής, καθώς και όλων των υποστηρικτικών στοιχείων στην Επιτροπή του άρθρου 73 παρ. 9 του ν. 4412/2016 επανορθωτικών μέτρων για την παροχή σύμφωνης γνώμης επί της επάρκειας των ληφθέντων επανορθωτικών μέτρων. Το σχέδιο αυτό διαβιβάστηκε ηλεκτρονικά από την ΕΕΣΥΠ στην εν λόγω Επιτροπή στις 13.8.2025.

22. Μετά δε την άσκηση της υπό κρίση προσφυγής στις 13.8.2025, εκδόθηκε η 70Α/2025 γνώμη της Επιτροπής του άρθρου 73 παρ. 9 του ν. 4412/2016, με την οποία διαπιστώθηκε ότι οι εταιρείες ..... και ..... έχουν διευκρινίσει τα γεγονότα και τις περιστάσεις με ολοκληρωμένο τρόπο και έχουν λάβει συγκεκριμένα τεχνικά, οργανωτικά μέτρα και μέτρα σε επίπεδο προσωπικού, με σκοπό να προληφθεί και να αποφευχθεί στο μέλλον η επανάληψη παρόμοιων περιστατικών και αποφασίσθηκε η παροχή σύμφωνης γνώμης επί του υποβληθέντος σχεδίου απόφασης της ΕΕΣΥΠ περί επάρκειας των ληφθέντων επανορθωτικών μέτρων των ως άνω εταιρειών. Εν συνεχεία με την από 4.9.2025 απόφαση του Αναπληρωτή Διευθύνοντος Συμβούλου της ΕΕΣΥΠ διαπιστώθηκε ότι συντρέχει κατ' αρχήν ο λόγος αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 περ. γ' του ν. 4112/2016, πλην όμως από την εξέταση των ληφθέντων επανορθωτικών μέτρων που αφορούν τις ως άνω εταιρείες τεκμηριώνεται ότι τα εν λόγω μέτρα είναι σαφή, συγκεκριμένα, αναλυτικά, αποδείξιμα, ειδικά και επαρκή και θεραπεύουν τον ως άνω λόγο αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 περ. γ' του ν. 4412/2016. Ακολούθως με την ...../4.9.2025 πρόσκληση της ΕΕΣΥΠ κλήθηκε η εταιρεία ..... να υποβάλει εκ νέου

δικαιολογητικά κατακύρωσης, τα οποία υπέβαλε στις 6.9.2025 και τα οποία έγιναν αποδεκτά με το VII/11.9.2025 Πρακτικό της οικείας Επιτροπής Διαγωνισμού. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται α) οι από 17.9.2025 δηλώσεις του μοναδικού διαχειριστή των εταιρειών ..... και ....., με τις οποίες δηλώνεται, μεταξύ άλλων, ότι οι ως άνω εταιρείες δεν έχουν κριθεί ένοχες εκ προθέσεως σοβαρών απατηλών δηλώσεων κατά την παροχή των πληροφοριών που απαιτούνται για την εξακρίβωση των λόγων αποκλεισμού ή την πλήρωση των κριτηρίων επιλογής, ούτε έχουν αποκρύψει τις πληροφορίες αυτές και, περαιτέρω, αναφέρεται ότι «όπως έχει γνωστοποιηθεί στην Αναθέτουσα Αρχή με την (...) 4/2025 απόφαση του Ανωτέρου Ισπανικού Δικαστηρίου, κρίθηκε μεταξύ άλλων η συμμετοχή της εταιρείας σε συμφωνίες στρέβλωσης του ανταγωνισμού κατά το παρελθόν» και β) η από 17.9.2025 υπεύθυνη δήλωση του ως άνω διαχειριστή της εταιρείας ....., με την οποία δηλώνεται το εξής: «Όπως έχει γνωστοποιηθεί στην Αναθέτουσα Αρχή με την ως άνω 4/2025 απόφαση απαγορεύεται στην εταιρεία η σύναψη συμβάσεων με τη Δημόσια Διοίκηση, όπως αυτή ορίζεται στην εν λόγω απόφαση για εννέα μήνες. Επί της ανωτέρω απόφασης έχει ασκηθεί από την εταιρεία έφεση και ως εκ τούτου δεν έχει εκκινήσει η περίοδος αποκλεισμού».

23. Εν συνεχεία με την από 12.9.2025 απόφαση του Αναπληρωτή Διευθύνοντα Συμβούλου της ΕΕΣΥΠ εγκρίθηκε το ως άνω Πρακτικό και κατακυρώθηκε το αποτέλεσμα του διαγωνισμού στην εταιρεία ..... έναντι 154.858.600 ευρώ.

24. Ήδη, με την προσφυγή ανάκλησης προβάλλονται τα εξής: **(α)** Η κρίση της προσβαλλόμενης Πράξης ότι μη νομίμως και με πλημμελή αιτιολογία έγινε δεκτή η συμμετοχή του προσωρινού αναδόχου και της δανειζουσας ικανότητα εταιρείας - υπεργολάβου είναι μη νόμιμη. Και τούτο διότι i) ως προς τον λόγο αποκλεισμού του άρθρου 74 παρ. 4 περ. γ' του ν. 4412/2014 και 2.2.3.4. περ. γ' της οικείας διακήρυξης (σύναψη συμφωνιών με στόχο τη στρέβλωση του ανταγωνισμού), η αναθέτουσα αρχή αξιολόγησε τα πραγματικά περιστατικά που παρατίθενται στη μη τελεσίδικη απόφαση του ισπανικού δικαστηρίου και κατ' ορθή ενάσκηση της διακριτικής ευχέρειάς της, κατέληξε σε διαφορετικό συμπέρασμα από αυτό της προσβαλλόμενης Πράξης, ότι δηλαδή δεν συντρέχει λόγος αποκλεισμού, διότι με την απόφαση αυτή δεν επιβλήθηκε απαγόρευση σύναψης δημοσίων συμβάσεων στην προσωρινή ανάδοχο που θα καταστεί αντισυμβαλλόμενη της αναθέτουσας αρχής και θα είναι υπεύθυνη για την εκτέλεση της σύμβασης αλλά στην εταιρεία που δανείζει ικανότητα, και ii) εφόσον η οικεία Επιτροπή Διαγωνισμού θεώρησε ότι δεν συντρέχει στο πρόσωπο της προσωρινής αναδόχου ο λόγος αποκλεισμού που συνδέεται με τη στρέβλωση του ανταγωνισμού, ορθώς θεώρησε ότι δεν συντρέχει και ο κατ' ανάγκη παρεπόμενος λόγος αποκλεισμού του άρθρου 74 παρ. 4 περ. ζ'

του ν. 4412/2014 και 2.2.3.4. περ. ζ΄ της οικείας διακήρυξης περί απόκρυψης πληροφοριών σχετικά με τη συνδρομή λόγου αποκλεισμού, διότι σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσε να αποκλείσει την προσωρινή ανάδοχο επειδή δεν δήλωσε έναν ανύπαρκτο, κατά την εκτίμησή της Επιτροπής Διαγωνισμού, λόγο αποκλεισμού και, ως εκ τούτου, αφενός δεν ήταν υποχρεωμένη η εν λόγω Επιτροπή να ζητήσει από την προσωρινή ανάδοχο να προσκομίσει μέτρα αυτοκάθαρσης, αφετέρου δεν απαγορευόταν να λάβει υπ' όψιν της ότι άλλες αναθέτουσες αρχές δεν προέβαλαν λόγους αποκλεισμού κατά της προσωρινής αναδόχου και της δανείζουσας ικανότητα εταιρείας. (β) Δεδομένου ότι η διενεργούσα αρχή, σε συμμόρφωση με την προσβαλλόμενη Πράξη του Κλιμακίου, έχει προβεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 106 παρ. 3 του ν. 4412/2016 σε επανάληψη της διαγωνιστικής διαδικασίας από το στάδιο του ελέγχου των δικαιολογητικών κατακύρωσης όπου εμφιλοχώρησε το σφάλμα, οι διαπιστωθείσες με την προσβαλλόμενη Πράξη πλημμέλειες υπό στοιχ. α΄, β΄, δ΄ και ε΄ που αφορούν τον λόγο αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 περ. γ΄ του ν. 4412/2016, έχουν ήδη αρθεί. (γ) Η διαπιστωθείσα με την προσβαλλόμενη Πράξη πλημμέλεια που αφορά στον λόγο αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 περ. ζ΄ του ν. 4412/2016 (απόκρυψη πληροφοριών) δεν πλήττει την ακεραιότητα της ελεγχόμενης διαγωνιστικής διαδικασίας και, ως εκ τούτου, είναι μη ουσιώδης. Τούτο ειδικότερα διότι i) τα πραγματικά περιστατικά στα οποία αφορά η απόφαση του ποινικού Δικαστηρίου της Ισπανίας δεν είχαν διαπιστωθεί κατά το χρόνο υποβολής στον ελεγχόμενο διαγωνισμό του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Εγγράφου Σύμβασης (ΕΕΕΣ), τον Φεβρουάριο του 2024, ii) Ήδη από το 2015 και μέχρι σήμερα, η προσωρινή ανάδοχος και η δανείζουσα ικανότητα εταιρεία έχουν λάβει επανορθωτικά μέτρα, τα οποία έχουν ήδη κριθεί επαρκή τόσο από τη διενεργούσα αρχή όσο και από αναθέτουσα αρχή της Κύπρου, iii) οι αποδιδόμενες με την ως άνω απόφαση του ισπανικού δικαστηρίου παραβάσεις και αδικήματα αφορούν χρονική περίοδο που έχει λήξει προ επτά και πλέον ετών και έκτοτε δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι η προσωρινή ανάδοχος και η δανείζουσα ικανότητα εταιρεία έχουν εμπλακεί σε πρακτικές αθέμιτου ανταγωνισμού, iv) η προσωρινή ανάδοχος αποτελεί αλλοδαπό οικονομικό φορέα μη εξοικειωμένο με την ερμηνεία που αποδίδουν τα εθνικά δικαστήρια στις υποχρεώσεις των υποψηφίων σε δημόσιους διαγωνισμούς ως προς την καταγραφή των πραγματικών περιστατικών στο ΕΕΕΣ ή μεταγενεστέρως στο πλαίσιο δηλώσεως οπιγενών μεταβολών, v) όταν στις 8.4.2025 η προσωρινή ανάδοχος δήλωσε ότι δεν συνέτρεχαν λόγοι αποκλεισμού στο πρόσωπό της δεν υπέβαλε ανακριβή δήλωση, διότι με την ως άνω απόφαση του ισπανικού δικαστηρίου δεν επιβλήθηκε εις βάρος της αποκλεισμός από τη συμμετοχή στις διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, vi) η προσωρινή ανάδοχος υπέβαλε στις 25.6.2025 υπεύθυνη δήλωση, με την οποία γνωστοποίησε στη διενεργούσα αρχή τα πραγματικά περιστατικά που

αναφέρονται στην απόφαση του ισπανικού δικαστηρίου και, συνεπώς, δεν τίθεται θέμα απόκρυψης των ως άνω περιστατικών αλλά γνωστοποίησης αυτών στη διενεργούσα αρχή μεταγενεστέρως και πάντως πριν από την υπογραφή της οικείας σύμβασης, ώστε η Αρχή αυτή να είναι σε θέση να τα αξιολογήσει εγκαίρως, η δε μεταγενέστερη αυτή γνωστοποίηση δεν επηρέασε αλλά ούτε ήταν ικανή να επηρεάσει την έκβαση της ελεγχόμενης διαγωνιστικής διαδικασίας, αφού η διενεργούσα αρχή προχώρησε σε εκτίμηση των ληφθέντων επανορθωτικών μέτρων, vii) σε κάθε περίπτωση δεν διαπιστώνεται πρόθεση (δόλος) της προσωρινής αναδόχου να αποκρύψει κρίσιμες πληροφορίες ως προς τη συνδρομή λόγου αποκλεισμού στο πρόσωπό της, δεδομένης της μεταγενέστερης γνωστοποίησης των εν λόγω πληροφοριών στη διενεργούσα αρχή και του βαθμού συνεργασίας αυτής με την ως άνω Αρχή τόσο κατά τη διευκρίνιση των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών όσο και κατά την υποβολή των ληφθέντων μέτρων αυτοκάθαρσης, viii) εν προκειμένω δεν παραβιάστηκαν σε οποιοδήποτε στάδιο της ελεγχόμενης διαδικασίας οι αρχές της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, της ελευθερίας εγκατάστασης, της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, καθώς και οι αρχές της ίσης μεταχείρισης, της αποφυγής διακρίσεων, της αμοιβαίας αναγνώρισης, της αναλογικότητας και της διαφάνειας, καθόσον πραγματοποιήθηκε ένας ανοικτός διεθνής διαγωνισμός, δεν ασκήθηκαν κατά των όρων της οικείας διακήρυξης προσφυγές, σε αυτόν υπέβαλαν προσφορά δύο υποψήφιοι, ο ένας δε εξ αυτών αποκλείστηκε οριστικά, διότι η προσφορά του δεν πληρούσε τις τεχνικές απαιτήσεις της διακήρυξης, ix) η διενεργούσα αρχή κατ' ορθή ενάσκηση της διακριτικής ευχέρειάς της αποφάσισε να μην ματαιώσει τον διαγωνισμό αλλά να τον επαναλάβει από το σημείο που εμφιλοχώρησε σύμφωνα με το Κλιμάκιο σφάλμα, διότι έλαβε υπ' όψιν της αφενός τα μέτρα αυτοκάθαρσης που έλαβαν η προσωρινή ανάδοχος και η δανείζουσα ικανότητα εταιρεία, αφετέρου το γεγονός ότι από τη συνέχιση του διαγωνισμού δεν θίγεται ο ανταγωνισμός και, περαιτέρω, το δημόσιο συμφέρον δεδομένου ότι η επίδικη σύμβαση αφορά στη θωράκιση της πυρασφάλειας της χώρας, ο δε διαγωνισμός προκηρύχθηκε στις αρχές του έτους 2023 και έχει ήδη καθυστερήσει.

25. Διευκρινίζεται ότι το παρόν Τμήμα, όταν επιλαμβάνεται προσφυγής ανάκλησης κατά το άρθρο 328 του ν. 4700/2020, διατηρεί την εξουσία ως δικαστήριο ουσίας να ερευνά την υπόθεση και να εξετάζει κάθε προβαλλόμενο λόγο, έστω και μεταγενέστερα προκύψαντα, ο οποίος, εάν είχε τεθεί ενώπιον του Κλιμακίου, θα μπορούσε να οδηγήσει σε άρση του διακωλυτικού λόγου που είχε διαγνωσθεί από αυτό (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 276/2025, σκ. 17, 1728/2024, σκ. 18, 1579/2023, σκ. 21, 1098/2023, σκ. 22, 171/2023, σκ. 25, 311/2022, σκ. 12, 1072/2021, σκ. 20, αποφ. Τμ. Μείζ. - Επταμ. Σύνθ. 1647/2020, σκ. 16).

26. Περαιτέρω, με δεδομένα τα ανωτέρω και όσα έγιναν δεκτά στις νομικές σκέψεις που προηγήθηκαν, το Δικαστήριο διαπιστώνει, με βάση την παραδεκτώσ υποβληθείσα ενώπιόν του διαδικασία επανάληψης από τη διενεργούσα αρχή της ελεγχόμενης διαγωνιστικής διαδικασίας από το στάδιο του ελέγχου των δικαιολογητικών κατακύρωσης, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 106 παρ. 3 του ν. 4412/2016 και στο πλαίσιο συμμόρφωσης με την προσβαλλόμενη Πράξη, ότι η διενεργούσα αρχή, αφού ανακάλεσε τις προηγούμενες αντίθετες αποφάσεις της, δέχτηκε ότι καταρχήν συντρέχει στο πρόσωπο της προσωρινής αναδόχου και της δανείζουσας ικανότητα εταιρείας - υπεργολάβου ο λόγος αποκλεισμού του άρθρου 74 παρ. 4 περ. γ' του ν. 4412/2014 και 2.2.3.4. περ. γ' της οικείας διακήρυξης περί σύναψης συμφωνιών με στόχο τη στρέβλωση του ανταγωνισμού. Εν συνεχεία δε, αφού η διενεργούσα αρχή ήλεγξε τα επανορθωτικά μέτρα που κατέθεσαν οι ως άνω εταιρείες τηρώντας τη διαγραφόμενη στις παρ. 8 και 9 του ως άνω άρθρου διαδικασία εξέτασης της επάρκειας αυτών, τα αξιολόγησε με αιτιολογημένη κρίση της ως επαρκή και, μετά από τον έλεγχο των δικαιολογητικών κατακύρωσης που υπέβαλαν εκ νέου οι ως άνω εταιρείες, εξέδωσε νέα απόφαση με την οποία κατακύρωσε το αποτέλεσμα του διαγωνισμού στην προσωρινή ανάδοχο. Με βάση αυτά, το Δικαστήριο κρίνει ότι παρόλο που καταρχήν συντρέχει, όπως δέχτηκε η διενεργούσα αρχή, ο ως άνω λόγος αποκλεισμού ορθώς εκτιμήθηκε από αυτή ότι η προσωρινή ανάδοχος δεν μπορεί να αποκλειστεί από τον ελεγχόμενο διαγωνισμό για τον λόγο αυτό (βλ. άρθρο 74 παρ. 7 του ν. 4412/2016) και, συνακόλουθα, έχει θεραπευτεί και η διαπιστωθείσα από το Κλιμάκιο πλημμέλεια περί μη αξιολόγησης από τη διενεργούσα αρχή του λόγου αυτού με βάση τα πραγματικά περιστατικά που αναφέρονται στην 4/2025 απόφαση του ποινικού Δικαστηρίου της Ισπανίας. Περαιτέρω, όμως, το Δικαστήριο κρίνει ότι η εκδοθείσα νέα κατακυρωτική απόφαση είναι μη νόμιμη, καθόσον, κατά την επανάληψη της διαγωνιστικής διαδικασίας, η διενεργούσα αρχή δεν διέλαβε (όπως δεν διέλαβε ούτε κατά την αρχική διαδικασία) ρητή και ειδική αιτιολογία περί του αν συντρέχει ή όχι ο έτερος λόγος αποκλεισμού του άρθρου 74 παρ. 4 περ. ζ' του ν. 4412/2014 και 2.2.3.4. περ. ζ' της οικείας διακήρυξης περί απόκρυψης πληροφοριών σχετικά με τη συνδρομή λόγου αποκλεισμού στο πρόσωπο των ως άνω εταιρειών. Ήτοι, όπως έκρινε και το Κλιμάκιο, η διενεργούσα αρχή δεν προέβη, ως όφειλε, σε εκτίμηση, της συμπεριφοράς της προσωρινής αναδόχου και της δανείζουσας ικανότητα εταιρείας - υπεργολάβου, οι οποίες υπέβαλαν, κατά τη διάρκεια του ελεγχόμενου διαγωνισμού, τις από 8.4.2025 υπεύθυνες δηλώσεις τους περί μη συνδρομής υποχρεωτικών και δυνητικών λόγων αποκλεισμού στο πρόσωπό τους, ενώ είχε ήδη εκδοθεί η απόφαση του ισπανικού δικαστηρίου και είχε ήδη ασκηθεί έφεση κατ' αυτής, και αφού η εταιρεία ..... είχε ήδη γνωστοποιήσει με την από 20.5.2025 επιστολή της στη διενεργούσα αρχή την 4/2025 απόφαση του

ποινικού Δικαστηρίου της Ισπανίας, της σοβαρότητας των πληροφοριών που απεκρύβησαν, τις ιδιαίτερες περιστάσεις υπό τις οποίες έλαβε χώρα η απόκρυψη των πληροφοριών, της σημασίας των πληροφοριών που απεκρύβησαν για τις αποφάσεις της διενεργούσας αρχής και της βαρύτητας της ως άνω επιδειχθείσας συμπεριφοράς. Συνεπώς, η αφορώσα τον ως άνω λόγο αποκλεισμού περί απόκρυψης πληροφοριών πλημμέλεια που διατύπωσε το Κλιμάκιο δεν θεραπεύθηκε κατά την επανάληψη της διαγωνιστικής διαδικασίας από την διενεργούσα αρχή. Ο προβαλλόμενος δε από αυτή με την υπό κρίση προσφυγή ισχυρισμός ότι ως άνω λόγος αποκλεισμού είναι παρεπόμενος του λόγου αποκλεισμού που συνδέεται με τη στρέβλωση του ανταγωνισμού και άρα αφού δεν συντρέχει ο τελευταίος δεν συντρέχει και ο πρώτος λόγος είναι αβάσιμος, διότι, όπως ήδη έγινε δεκτό στη σκέψη 8, ο σχετικός με την απόκρυψη πληροφοριών λόγος αποκλεισμού είναι αυτοτελής και δημιουργεί υποχρέωση της διενεργούσας αρχής να διαλάβει αιτιολογημένη κρίση περί του αν συντρέχει στο πρόσωπο του διαγωνιζόμενου ο λόγος αυτός αποκλεισμού, έστω και αν ο συντρέχων με αυτόν λόγος αποκλεισμού που αφορά τη στρέβλωση του ανταγωνισμού έχει θεραπευθεί επειδή τα επανορθωτικά μέτρα τα οποία δήλωσε η προσωρινή ανάδοχος κρίθηκαν επαρκή. Περαιτέρω, και ο προβαλλόμενος με την υπό κρίση προσφυγή λόγος, όπως αναπτύσσεται με τις ειδικότερα προβαλλόμενες σχετικές αιτιάσεις, ότι η διαπιστωθείσα με την προβαλλόμενη Πράξη πλημμέλεια που αφορά στον λόγο αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 περ. ζ' του ν. 4412/2016 (απόκρυψη πληροφοριών) είναι μη ουσιώδης πλημμέλεια της ελεγχόμενης διαδικασίας που δεν κωλύει την υπογραφή του οικείου σχεδίου σύμβασης, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Και τούτο διότι η διενεργούσα αρχή είχε εν προκειμένω την αποκλειστική ευθύνη να εκτιμήσει πρωτογενώς με ρητή, ειδική και πλήρη αιτιολογία, πριν από την έκδοση της νέας κατακυρωτικής απόφασης, εάν συντρέχει στο πρόσωπο της προσωρινής αναδόχου και της δανείζουσας εμπειρία εταιρείας - υπεργολάβου ο ως άνω λόγος αποκλεισμού, αξιολογώντας υπό το πρίσμα αυτό και τα μεταγενεστέρως υποβληθέντα δικαιολογητικά κατακύρωσης, ώστε, περαιτέρω, να καταστεί εφικτός ο έλεγχος της νομιμότητας της ως άνω εκτίμησης από το Δικαστήριο, το οποίο δεν μπορεί υποκαθιστώντας την ως άνω εξουσία της Διενεργούσας Αρχής να κρίνει το πρώτον εάν συντρέχει ο λόγος αυτός αποκλεισμού. Συνεπώς, η ως άνω παράλειψη της διενεργούσας αρχής να εκτιμήσει και να αιτιολογήσει ρητώς και ειδικώς εάν συντρέχει ή όχι ο λόγος αποκλεισμού που αφορά στην απόκρυψη πληροφοριών, πέραν ότι καθιστά ανέφικτο τον έλεγχο της νομιμότητας της εκτίμησης αυτής από το Δικαστήριο, αποτελεί ουσιώδη πλημμέλεια, που πλήττει την αντικειμενική ακεραιότητα της ελεγχόμενης διαγωνιστικής διαδικασίας. Τέλος, αλυσιτελώς προβάλλεται από τη διενεργούσα αρχή ότι η πλημμέλεια περί απόκρυψης πληροφοριών πρέπει να κριθεί ως μη ουσιώδης με βάση την αρχή της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος,

καθόσον η αρχή αυτή δεν αναιρεί την υποχρέωση της διενεργούσας αρχής να τηρεί τους κανόνες ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων, οι οποίοι επίσης έχουν θεσπιστεί για την εξασφάλιση του σεβασμού της εν λόγω αρχής.

27. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω πρέπει να απορριφθεί η υπό κρίση προσφυγή, να μην ανακληθεί η προσβαλλόμενη 224/2025 Πράξη του ΣΤ' Κλιμακίου (Γ' Διακοπών) και να κριθεί ότι κωλύεται η υπογραφή του οικείου σχεδίου σύμβασης.

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την προσφυγή ανάκλησης και την ασκηθείσα παρέμβαση.

Δεν ανακαλεί την 224/2025 Πράξη του ΣΤ' Κλιμακίου (Γ' Διακοπών) του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε με τηλεδιάσκεψη στις 14.10.2025 και στις 24.10.2025.

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΒΛΑΧΑΚΗ**

**Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΙΩΑΝΝΑ ΡΟΥΛΙΑ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΖΕΝΟΥ**

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο του Δικαστηρίου την 18^η Νοεμβρίου 2025.

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΒΛΑΧΑΚΗ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΘΕΟΔΩΡΑ ΝΑΝΟΥ**